

тоятелствата да върне явилите се 12 момчета от същия град, очакващи го край връх Българка, както и желаещи от други селища.⁵³

Изследователите на състава на четата приемат, че заедно с присъединилите се в Балкана младежи под командата на П. Хитов /и на отделилия се сетне негов подвойвода Желю Чернев/ се озовават 44 четници. Прибавяйки щаба, четата става общо 48 души с родни места в различни краища на родината.⁵⁴

Задълбочено проучване на подготовката през 1867 г. в Тулча и Варна направил проф. Велко Тонев, който обобщил сведенията за т. нар. Тулчански проект, за революционния кръжок във Варна, проследи дейността на Георги Карловски, Христо Дряновски, Иван Сапунов и др.⁵⁵ Насочвайки читателя към изследователските трудове на В. Тонев, тук ще се ограничи с някои допълнения.

В Тулча бунтовните нагласи сред българите носят печата на по-продължителна подготовка и в някаква степен са косвен резултат от агитацията за въстание през 1862 г. Ако се доверим на мемоарните бележки на един участник в събитията, през 1862 г. се създават оживени полулегални връзки с Тулча от група емигранти от Браила, въодушевени привърженици на Г. С. Раковски. Сред тях изпъквал Хаджи Ставри, възглавил сетне едноименната буна в Търновско. Като техни другари, замесени в бунтовните кроежи, се споменават Димитър Мазев и Петър Коконков. През пролетта на 1862 г. били набелязани няколко души за "проповедници" в Българско: за Тулча - Николай Шопов, по-късно той се озовава в I-та легия, участва и в четническото раздвижване през 1867 г.; за Сливен - Никола Боров, по-късно участник във II-та легия в Белград; за Котел - Петър Бабата, сливенец, участник в църковната борба, както и две други лица - за Търново и Троян.⁵⁶

Това сведение в мемоарен източник иде да напомни за приемствената връзка в агитационната и подготвителната работа сред населението през 1862 и 1867 г. - приемственост, която досега е пренебрегвана, а заслужава по-обстойно проучване. Впрочем, дори от формална гледна точка погледнато, не би могло да бъде другояче при доминиращото идейно влияние на Г. Раковски в предначертанията за разгърнато четническо движение, което да се подеме при подходящи международни условия и да се съчетае с надигане на сънародниците, за да прерастне в широко-машабно въстание.

Османо-турски документи, съдържащи сведения за арестувани лица през 1867 г., потвърждават необикновения подем в Добруджа.⁵⁷ Тя, по основателната преценка на В. Тонев, има особено значение в планове на революционерите тогава. Освен към Тулча като средище на активно революционно ядро изворите насочват вниманието ни и към Бабадаг и Бабадагско, откъдето няколко дейни съучастници на тулчанци се готвят за въоръжена четническа борба. От арестуваните, обвинени като участници в движението и като помагачи на четата, има 6 души жители на село Хаджилар, Бабадагско /макар и родом от различни селища/. Логично е да предположим, че в това село, както и в Тулча, почвата е подготвена по-отрано. Но кои са действали там, остава неизвестно. Без предварителна организаторска работа естествено е немислимо изпращането на двете групи четници /от 12 и 8 души/ и споме-